

عنوان مقاله:

شهود عقلی در اندیشه فلسفی ابن سینا (نظریه اتصال عقل به عقل فعال)

محل انتشار:

نخستین جشنواره تالیفات علمی برتر علوم انسانی اسلامی جایزه ویژه علامه جعفری (سال: 1397)

تعداد صفحات اصل مقاله: 5

نویسنده:

فاطمه شریف فخر

خلاصه مقاله:

رابطه فلسفه و فیلسوف با شهود (این که نظر فیلسوف در باره شهود چیست در تفکر خود چه استفاده ای از شهود می کند و چه تبیینی از آن دارد)، موضوعی جذاب و مسئله برانگیز است. این موضوع عام، در این پژوهش، به بررسی شهود عقلی در نظریه اتصال عقل به عقل فعال ابن سینا (این که آیا عقل در مرحله اتصال به عقل فعال به شناخت شهودی (شهود عقلی) می رسد یا نه) تحویل رفته و مقدمات رسیدن به این هدف، مفهوم شناسی شهود و شهود عقلی، تحلیل نظریه اتصال و نیز نظریه اشراق تشخیص داده شده است. این مفهوم شناسی نشان می دهد: شهود عبارت از شناخت بی واسطه و مشاهده معلوم در اثر رابطه بی واسطه با آن است؛ رابطه بی واسطه، دارای انواعی چون تماس و اتصال، وحدت، اتحاد و فنا است؛ انواع شهود- از یک سو و دست کم- شهود حسی، عقلی و قلبی است و از سوی دیگر، شهود صوری و وجودی که شناخت بی واسطه محسوسات، مفاهیم و گزاره ها، نیز علم بدیهی، علم حضوری و شهود عرفانی را شامل می شود و شهود عقلی، شناخت بی واسطه معقولات (صورت عقلی یا همان مفاهیم و گزاره های اشیا) در اثر رابطه بی واسطه صوری با آن ها است. در تحلیل نظریه اتصال به عقل فعال ابن سینا هم روشن می شود، اتصال این است که: عقل با فعالیت شناختی- که نتیجه آن، پیدایش صورت عقلی بالقوه و نیز شایستگی نفس برای برقراری اتصال است- به عقل فعال رو می آورد و مرتبط می شود. آن گاه عقل فعال بر آن، اشراق و افاضه می کند تا صورت عقلی بالقوه، بالفعل گردد یا به عبارتی، صورت بالفعل افاضه می نماید. عقل، این اشراق و افاضه را دریافت نموده، مرتسم به صورت عقلی بالفعل می شود و درک عقلی تحقق می یابد. در این تحلیل، تجرد نفس نیز از عناصر کلیدی اتصال و تعقل است و میزان آن با درجه اتصال و ادراک عقلی رابطه دارد. هم چنین بررسی اشراق - دیگر عنصر کلیدی نظریه اتصال- و در قالب نظریه اشراق، نکات مهمی دارد از جمله این که: اشراق شناختی همانند اشراق وجودی، از سوی مبادی است و شناخت حاصل از این اشراق، شهودی است، درجات مختلف تجرد نفس هم در شناخت اشراقی دخالت دارد. اما دستاورد نهایی این نوشتار این است که بین عناصر شهود و شهود عقلی و اشراق با نظریه اتصال ابن سینا چنان تناظری وجود دارد که می توان شناخت عقل در مرحله اتصال و در اثر اشراق و افاضه عقل فعال را شهودی دانست. بنابراین، عقل با اتصال (نوعی رابطه بی واسطه صوری) به عقل فعال و صورت عقلی، به شناخت بی واسطه ی صور افاضه شده از سوی عقل فعال یا صورت عقل فعال و صور موجود در آن می رسد که اولی مربوط به شناخت عادی و دومی شناخت کمالی است.

کلمات کلیدی:

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/922818>

